

DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2025-1\(111\)-165-174](https://doi.org/10.26642/jen-2025-1(111)-165-174)
УДК 657.6(477)(061.1ЄС)

Я.Ю. Левицький, аспірант

Державний університет «Житомирська політехніка»

Механізм адаптації системи державного фінансового контролю України до вимог Європейського Союзу

Держави Європейського Союзу вирізняються глибоко вкоріненими системами державного фінансового контролю, чие історичне формування відбувалося під впливом національних правових традицій. Попри це, їх об'єднують фундаментальні принципи відкритості, відповідальності та контрольної автономії. Мета статті полягає в дослідженні механізму адаптації системи державного фінансового контролю України до вимог Європейського Союзу.

У процесі дослідження було встановлено, що в країнах Європейського Союзу різні організаційно-правові моделі вищих органів фінансового контролю, які умовно можна поділити на дві основні моделі: парламентська (аудиторська) модель, судова (континентальна) модель. Автором було встановлено, що, незважаючи на національні особливості, системи фінансового контролю України та країн Європейського Союзу об'єднує гарантування належного розпорядження державними коштами, їх правомірною та результативною застосування на благо суспільства. Встановлено, що, як в Україні, так і в ЄС, фінансовий контроль є ключовою функцією державного апарату, націленою на забезпечення ефективності та прозорості бюджетного процесу.

На основі аналізу європейських документів та рекомендацій автором було виокремлено ключові зміни, необхідні для гармонізації української системи фінансового контролю із європейськими нормами. Проілюстровано ключові реформи, яких вимагають документи Європейської Комісії та експертні рекомендації. Наведені автором кроки відображають, хто відповідальний за їхню імплементацію і на які саме джерела посиляються конкретні вимоги. Він наводить семирівневу матрицю реформ, що інтегрують українську систему державного фінансового контролю у нормативно-інституційну площину Європейського Союзу за такими напрямками: незалежність і спроможність Рахункової палати, чітке розмежування зовнішнього та внутрішнього контролю, розвиток державного внутрішнього фінансового контролю (ДФК), посилення контролю публічних закупівель, захист фінансових інтересів ЄС (PIF) та протидія шахрайству, цифровізація та відкритість фінансового контролю, законодавче закріплення і стандартизація.

Ключові слова: державний фінансовий контроль; Європейський Союз; гармонізація; євроінтеграція; стандарти ЄС; інституційні реформи.

Актуальність теми. Країни Європейського Союзу мають розвинені системи державного фінансового контролю, що історично сформувалися у власних правових традиціях, але базуються на спільних принципах прозорості, підзвітності та незалежності контролю. Усі держави Європейського Союзу запровадили заходи для забезпечення підзвітності, прозорості та жорсткого контролю державних видатків, і в цьому контексті ключову роль відіграють вищі органи фінансового контролю (ВОФК). ВОФК є верховними аудиторськими інституціями, що здійснюють зовнішній фінансовий контроль від імені суспільства [17]. Наявність незалежного вищого органу аудиту взагалі є необхідною умовою членства країни в Європейському Союзі [22].

Аналіз останніх досліджень. Питання еволюції, становлення та практичного застосування державного фінансового контролю як в Україні, так і на міжнародній арені привертала увагу таких дослідників, як О.Барановський, І.Висоцький, І.Дрозд, В.Симоненко, А.Хмельков, О.Шевчук та ін. Однак дослідження питання адаптації системи державного фінансового контролю України до вимог Європейського Союзу залишається відкритим.

Мета статті полягає в дослідженні механізму адаптації системи державного фінансового контролю України до вимог Європейського Союзу.

Викладення основного матеріалу. На наднаціональному рівні функцію зовнішнього контролю виконує Європейська рахункова палата (European Court of Auditors, ECA), заснована 1975 р. Вона перевіряє дохідну й видаткову частини бюджету Європейського Союзу, але не має санкційних повноважень і співпрацює з OLAF у разі виявлення порушень [19]. Комплементарні інструменти фінансової безпеки утворюють мережа Eurofisc для протидії транскордонному шахрайству з ПДВ та European Systemic Risk Board (ESRB) [21], що здійснює макронагляд за фінансовою системою Союзу.

В Україні система державного фінансового контролю реформується та розвивається за двома функціональними трендами: по-перше, децентралізація контролю та виділення performance-аудиту як

окремого напрямку, що оцінює ефективність державних програм; по-друге, зростання ролі внутрішнього аудиту у міністерствах у межах концепції Public Internal Financial Control (PIFC), яку ЄС рекомендує кандидатам на вступ [9].

В країнах Європейського Союзу існують різні організаційно-правові моделі вищих органів фінансового контролю. Умовно їх можна поділити на дві основні моделі:

1. Парламентська (аудиторська) модель – ВОФК є органом, що підзвітний парламенту, часто називається Національним аудиторським офісом або Генеральним аудитором. Приклади: Національний аудиторський офіс Великої Британії, Канцелярія генерального аудитора в Польщі (NIK), Державний контроль Латвії [4]. Згідно з цією моделлю ВОФК не мають судових повноважень, їх основна функція – проводити аудити і звітувати законодавчій владі про результати, на основі яких парламент здійснює контроль за урядом;

2. Судова (континентальна) модель – вищий орган контролю має статус колегіального органу, наділеного судовими повноваженнями. Класичний приклад – Рахункові палати у Франції, Італії, Іспанії та ряді інших країн [4]. Рахункові палати не лише проводять аудити, а й можуть виносити юридично зобов'язуючі ухвали щодо фінансових порушень, накладати санкції на посадових осіб за фінансові правопорушення. Така модель історично походить від контрольних палат монархій і зберігає риси судової влади у фінансовій сфері;

Попри різницю моделей, принципи діяльності ВОФК у країнах Європейського Союзу багато в чому спільні, зокрема, незалежність від виконавчої влади, повноваження перевіряти усі публічні фінанси, професійність і політична нейтральність, оприлюднення звітів та орієнтація на покращення управління. У багатьох країнах Європейського Союзу вищі органи контролю мають довгу історію і реформувалися відповідно до потреб часу, але їх незмінна місія – заохочувати і зміцнювати прозорість та підзвітність уряду [23], оцінювати законність, продуктивність та економність використання державних коштів, сприяти покращенню управління державними фінансами.

У кожній державі Європейського Союзу діє єдиний верховний орган фінансового контролю (найчастіше – Рахункова палата або Державний аудиторський офіс). Він, як правило, має юрисдикцію над центральним урядом, державними фондами та часто і над місцевими фінансами.

ВОФК здійснюють три основні види аудиту у публічному секторі:

– фінансовий аудит – перевірка фінансової звітності та бухгалтерських процедур органів влади. Метою є з'ясувати, чи достовірно відображають фінансові звіти стан справ, чи відповідає бухгалтерський облік встановленим стандартам;

– аудит ефективності (performance audit) – оцінка економічності, продуктивності і результативності використання державних ресурсів. Включає аналіз програм, операцій та управлінських систем з точки зору того, чи досягнуто поставлених цілей оптимальним шляхом;

– аудит відповідності (compliance audit) – перевірка дотримання чинного законодавства та нормативних вимог у фінансово-господарській діяльності об'єкта аудиту. Визначає, чи були витрати та рішення відповідно до законів, правил і бюджетних призначень [20, 4].

Застосовуючи ці три типи аудиту, вищі контрольні органи Європейського Союзу охоплюють перевітками всі рівні публічних фінансів: центральний (державний бюджет), регіональний і муніципальний рівні (в країнах з децентралізованою структурою) [5]. У низці держав, як зазначається в дослідженнях, ВОФК уповноважені контролювати всі державні надходження та видатки, враховуючи кошти, що передаються приватним компаніям або фізичним особам-бенефіціарам за державними програмами [5]. Тобто, «принцип слідувати за грошима» (follow the money) реалізований таким чином де, якщо державні кошти витрачаються незалежно від кінцевого отримувача, контрольний орган може перевірити їх використання.

Для прикладу, Німеччина має Бундесрахунгсгоф (Федеральну рахункову палату), незалежний конституційний орган, що контролює федеральний бюджет і може давати рекомендації уряду та Бундестагу; Франція – Cour des Comptes з регіональними палатами, яка не лише аудує, а й виносить рішення щодо фінансової відповідальності посадовців; Швеція – Національну аудиторську службу, очолювану аудитором, обраним парламентом тощо [22]. Незалежно від назви, усі ці інституції мають схожу мету та завдання: здійснювати перевірку, чи державні кошти витрачені законно та з користю для суспільства, та інформувати про це суспільство.

В країнах Європейського Союзу діє розвинута система внутрішнього фінансового контролю в органах влади, що доповнює зовнішній аудит. Принципи PIFC (Public Internal Financial Control), розроблені Європейською Комісією, передбачають: відповідальність керівників установ за створення належної системи внутрішнього контролю; функціонування внутрішніх аудиторів у кожному відомстві; існування центральної координаційної одиниці (Central Harmonization Unit) при Мінфіні, що розробляє методологію і стандарти внутрішнього контролю та аудиту [1, 13].

У більшості держав Європейського Союзу ці елементи виконуються через міністерства, які мають підрозділи внутрішнього аудиту та перевіряють діяльність своїх структур і підзвітні найвищому

керівництву (а не зовнішнім органам). Така децентралізована модель внутрішнього контролю підвищує якість фінансового управління, адже керівники самі зацікавлені в попередженні порушень і раціональному використанні ресурсів [12]. Одночасно існують національні стандарти і керівні настанови (часто узгоджені з Міжнародними стандартами внутрішнього аудиту), щоб забезпечити єдність підходів.

В дослідженні представлено основні напрями фінансового контролю у державах Європейського Союзу [18]:

- моніторинг і запобігання порушенням фінансового законодавства на всіх рівнях (державному і муніципальному). Контрольні органи відстежують дотримання бюджетної дисципліни, правильність ведення обліку, своєчасність і повноту надходжень та платежів;

- виявлення помилок і боротьба з корупційними зловживаннями у процесі управління державними фінансовими та матеріальними ресурсами. Йдеться про вчасне попередження неправомірних витрат, хабарництва, нецільового використання коштів, забезпечення невідворотності відповідальності за такі дії;

- нагляд за ефективністю використання державного майна і активів (у тому числі інтелектуальної власності держави, майнових прав), щоб запобігти втратам або збиткам для державних інтересів;

- удосконалення систем управління фінансами в установах. Контрольні органи аналізують недоліки в управлінських процесах, що призводять до фінансових втрат, і дають рекомендації щодо їх усунення, сприяючи підвищенню якості фінансового менеджменту (наприклад, рекомендують впровадити кращі практики бюджетування, внутрішнього контролю тощо);

- забезпечення фінансової безпеки, тобто запобігання загрозам фінансовій стабільності держави чи союзу (у випадку контролю на рівні Європейського Союзу). Це включає захист фінансових інтересів від шахрайства, контроль за борговою політикою, моніторинг ризиків, пов'язаних з фінансами держави [18].

Враховуючи, що країни Європейського Союзу зберігають високий рівень національного суверенітету, інтегрована «єдина система» фінансового контролю на рівні Європейського Союзу має скоріше координаційний характер. Існує Європейська Рахункова палата (European Court of Auditors, ECA) – незалежний зовнішній аудитор власне бюджету Європейського Союзу, яка контролює кошти, витрачені з бюджету ЄС в усіх державах Європейського Союзу [19]. ECA співпрацює з національними ВОФК через Контактний комітет керівників ВОФК ЄС, обмінюється досвідом, координує аудити використання фондів ЄС. Таким чином, можна говорити про загальну систему вищого фінансового контролю в просторі Європейського Союзу, що успішно функціонує попри різницю національних моделей [19]. Побудована система базується на спільних стандартах (INTOSAI, ЄС), регулярному обміні найкращими практиками та взаємному визнанні результатів аудиту. Для країн-кандидатів на вступ (таких як Україна) Європейського Союзу висуває вимоги наблизити свої інститути держфінконтролю до зазначених принципів і практик, що буде розглянуто детальніше далі.

Система фінансового контролю України й системи контролю в країнах Європейського Союзу мають спільну фундаментальну мету, яка полягає в забезпеченні належного управління публічними фінансами, їх законне і продуктивне використання в інтересах суспільства. Як в Україні, так і в державах Європейського Союзу фінансовий контроль є важливою функцією державного управління, спрямованою на досягнення ефективності та прозорості бюджетного процесу [3, 8]. Конкретні прояви цієї спільності такі:

1. Наявність спеціалізованого вищого органу аудиту. Подібно до європейських країн, де кожна має свій верховний орган контролю (Рахункову палату, аудиторський офіс), в Україні діє Рахункова палата – конституційно встановлений орган, що виконує аналогічну роль зовнішнього аудитора державних фінансів [15]. Вона, як і європейські колеги, проводить фінансові аудити, перевіряє відповідність витрат закону, здійснює аналіз ефективності використання ресурсів. Наприклад, триаду основних типів аудиту (фінансовий, ефективності, відповідності) застосовують як європейські ВОФК, так і Рахункова палата України відповідно до свого Закону;

2. Розподіл на зовнішній і внутрішній контроль. Україна, переймаючи європейські підходи, впроваджує систему внутрішнього фінансового контролю у розпорядників коштів (внутрішні аудити в міністерствах), що відповідає концепції PIFC, прийнятій у Європейському Союзі [14]. Як і в країнах Європейського Союзу, внутрішній контроль в Україні покликаний стати першою лінією забезпечення правильності фінансових операцій, тоді як зовнішній контроль (Рахункова палата) є незалежним рівнем перевірки вже постфактум. У цьому підході простежується спільна логіка багаторівневого контролю;

3. Принципи незалежності і законності. Як в європейських країнах, так і в Україні юридично закріплені принципи незалежності органів держфінконтролю та об'єктивності їх роботи. Українське законодавство (Закон про Рахункову палату, про державний аудит) містить норми про незалежність посадових осіб контролю, їх захищеність від тиску. Аналогічно, у Європейського Союзу принцип незалежності ВОФК є базовим і захищається на рівні Лімської декларації INTOSAI та актів ЄС [10]. Принцип законності передбачає спільне бачення контролю, який спрямований на дотримання закону при витрачанні коштів (в Україні – Бюджетного кодексу, законів про бюджет; у ЄС – фінансових регламентів, національних бюджетних законів);

4. Орієнтація на ефективність та підзвітність. Сучасний держфінконтроль у всіх розвинутих країнах переходить від суто фіскального нагляду до оцінки ефективності витрачання ресурсів та досягнення результатів (value for money). Українська система також намагається запровадити аудити ефективності (Держаудитслужба проводить державні фінансові аудити ефективності, Рахункова палата – аналіз виконання бюджетних програм), що відповідає практикам ЄС. Так само ідеологія підзвітності: в Україні Рахункова палата звітує Верховній Раді та публічно оприлюднює звіти, Держаудитслужба інформує Кабмін і громадськість про результати; у країнах ЄС ВОФК теж публікують щорічні звіти, доповіді аудиту доступні суспільству, що створює механізм громадського контролю, притаманний як Україні, так і європейському співтовариству, хоча рівень уваги суспільства до цих звітів поки що різний.

Водночас існують і суттєві відмінності між українською системою держфінконтролю та тими, що функціонують у країнах Європейського Союзу. У багатьох країнах Європейського Союзу система фінансового контролю більш уніфікована: один вищий орган аудиту та налагоджена вертикаль внутрішнього контролю без окремих паралельних інспекцій. В Україні ж історично склалася розгалужена мережа контролюючих органів, не завжди з чітко розмежованими завданнями [2]. До недавнього часу Держфінінспекція могла виконувати деякі функції, подібні до функцій Рахункової палати, що не характерно для більшості країн Європейського Союзу, де мандати ВОФК і виконавчих контрольних органів строго розмежовані. На необхідність усунути цю паралельність вказують і європейські інституції, тому рекомендовано чітко диференціювати повноваження між Рахунковою палатою та Держаудитслужбою [6]. Отже, Україна тут надолує шлях до більш впорядкованої, монолітної моделі, яка є нормою в Європейському Союзі.

У країнах Європейського Союзу вищі аудитори мають високий ступінь незалежності, гарантований на практиці, як наслідок, вони самі визначають плани аудитів, а їх керівництво призначається з дотриманням політичного консенсусу і довічних або тривалих каденцій, бюджети ВОФК захищені від довільного скорочення. В Україні правова база також декларує незалежність Рахункової палати, але на практиці є виклики: забезпечення достатнього фінансування, уникнення політизації її складу, доступ до всіх необхідних даних. Європейська комісія в своєму звіті прямо зазначила, що треба підвищити політичну, адміністративну та фінансову незалежність Рахункової палати України [6] до рівня міжнародних стандартів. Порівняно з еталонними європейськими САІ українська інституція потребує посилення гарантій свого незалежного статусу. Водночас слід зазначити, що на конституційному рівні Україна чи не єдина з пострадянських країн, що закріпила свій вищий орган аудиту у Конституції, як це прийнято в більшості країн Європейського Союзу.

Ефективною практикою європейських держав є те, що верховні аудиторські органи, як правило, можуть перевіряти кошти як державного, так і місцевих бюджетів (подекуди через регіональні палати або у співпраці з місцевими контрольними органами). Більшість ВОФК в Європейському Союзі уповноважені аудити всіх публічних коштів і всіх рівнів влади [9]. В Україні натомість Рахункова палата фокусується переважно на державному бюджеті, а контроль за місцевими фінансами інституційно покладено на інші механізми (місцеві ради, Держаудитслужба під час використання субвенцій). Таким чином, не забезпечено єдиного стандарту аудиту для всіх бюджетних коштів. Це – ключова відмінність, яку належить подолати, гармонізуючи систему з європейською. Не випадково в рекомендаціях Європейського Союзу фігурує завдання розширити повноваження Рахункової палати на аудит усіх публічних фінансів (включно з місцевими бюджетами, коштами соффондів тощо), адже в Європейському Союзі вважається, що контроль має бути охоплюючим і уніфікованим по всій бюджетній системі [6].

Більшість країн Європейського Союзу немає окремого потужного органу типу нашої Держаудитслужби, що діяв би паралельно з САІ. Натомість функції контролю в виконавчій владі розосереджені на рівні самих міністерств (внутрішній аудит), і лише в окремих випадках існують центральні інспекції (наприклад, Інспекція фінансів у Франції, що консультує Мінфін). Українська ж модель донедавна робила ставку на централізовану контрольну-ревізійну службу (КРУ) у складі виконавчої влади, що давало змогу покривати великі обсяги перевірок, але водночас знижувало відповідальність самих розпорядників за внутрішній контроль (вони поклалися на перевірки «зовні» від КРУ). Наразі йде зближення з європейським підходом.

Держаудитслужба реформує підходи до аудиту як консультативної діяльності, посилює превентивні інструменти (моніторинг закупівель) замість реагування постфактум. Все більше наголос робиться на тому, що внутрішній аудит у міністерствах має відігравати провідну роль, а Держаудитслужба – підтримувати його методично і проводити вибіркові перевірки ризикових сфер [16]. В Європейському Союзі такий підхід стандартний, і Україна на шляху до цього, хоча поки що Держаудитслужба продовжує виконувати багато оперативних ревізійних функцій, менш притаманних західним системам.

Європейські системи фінконтролю сьогодні діють на основі узгоджених міжнародних стандартів: INTOSAI для зовнішнього аудиту, ПА (Міжнародного інституту внутрішніх аудиторів) для внутрішнього аудиту, та рамкових принципів Європейського Союзу (PIFC). В Україні до недавнього часу не було єдиного понятійного апарату і методологічної бази: поняття «державний контроль», «фінансовий

контроль» визначалися по-різному в різних актах [7]. Зараз ситуація поліпшується – прийнято Стандарти внутрішнього аудиту, Рахункова палата перейшла на стандарти ISSAI, проте потрібна подальша методологічна уніфікація. У цьому аспекті порівняно з Європейським Союзом Україна тільки формує цілісну доктрину держфінконтролю, яка в державах Євросоюзу вже ustalena.

Україна та Європейський Союз збігаються у розумінні ролі державного фінансового контролю як гарантії належного врядування і продовжують зближувати інститути та стандарти. Водночас Україні належить вирішити низку специфічних завдань (зміцнення інституційної спроможності, усунення дублювання, розширення сфери аудиту), щоб її система цілком відповідала європейським практикам.

Процес європейської інтеграції висуває конкретні вимоги до системи публічних фінансів України, зокрема у сфері фінансового контролю. Главою 32 «Фінансовий контроль» переговорного дос'є з Європейського Союзу передбачено впровадження Україною міжнародно визнаних рамок і стандартів держфінконтролю, а також найкращих практик Європейського Союзу [11]. Україна наразі на ранній стадії підготовки до виконання цих вимог і поступово просувається шляхом реформ [24]. На основі аналізу європейських документів та рекомендацій можна виокремити такі ключові зміни, необхідні для гармонізації української системи фінансового контролю із європейськими нормами. У таблиці 1 агреговано ключові реформи, яких вимагають документи Європейської Комісії та експертні рекомендації [24, 6]. Наведені кроки відображають, хто відповідальний за їхню імплементацію і на які саме джерела посилаються конкретні вимоги.

Таблиця 1 окреслює семирівневу матрицю реформ, які інтегрують українську систему державного фінансового контролю у нормативно-інституційну площину Європейського Союзу. Перший напрям спрямований на посилення незалежності та спроможності Рахункової палати: захищене фінансування, деполітизовані процедури добору членів Колегії та автономне планування аудитів трансформують Палату в повноцінну верховну інституцію зовнішнього контролю за моделлю ISSAI, а розширення її прав на всі публічні фінанси ліквідує «сліпі зони» сучасного аудиту. Другий напрям розмежовує зовнішній і внутрішній контроль: за Рахунковою палатою закріплюється виключний статус парламентського аудитора, тоді як Державна аудиторська служба переорієнтовується на функції урядового внутрішнього контролю й ризик-орієнтованого моніторингу закупівель, що відповідає архітектурі PIFC та директивам Європейського Союзу.

Третій напрям присвячено розвитку державного внутрішнього фінансового контролю. Пропонується завершити формування нормативної бази PIFC, увести обов'язковість внутрішнього аудиту для всіх розпорядників, інституційно зміцнити Central Harmonization Unit Мінфіну та запровадити електронний портал ДВФК для агрегування даних і самооцінки систем контролю. Четвертий напрям концентрується на підвищенні доброчесності публічних закупівель: вдосконалення ризик-орієнтованого модулю ProZorro, ліквідація надзвичайних винятків, а також налагодження тісної співпраці ДАСУ з Антимонопольним комітетом і правоохоронними органами формують цілісний цикл превенції й відповідальності.

П'ятий напрям описує механізми захисту фінансових інтересів Європейського Союзу (PIF): імплементацію acquis, створення мережі AFCOS, надання ДАСУ статусу національного контактного пункту OLAF та підготовку до потенційної участі в Європейській прокуратурі. Шостий вектор покладає на відомства-реформатори завдання цифровізації та відкритості: розгортання єдиного порталу відкритих даних про аудити, застосування data-mining для відбору об'єктів перевірок і повсюдне запровадження електронного документообігу. Сьомий напрям упорядковує законодавче поле щодо прийняття нового комплексного закону про органи держфінконтролю замість акта 1993 р., ратифікації Конвенції Європейського Союзу PIF і повну стандартизацію зовнішнього та внутрішнього аудиту відповідно до ISSAI та ІА.

Синергетичний характер запропонованих кроків демонструє, що зміцнення незалежності САІ, уніфікація внутрішнього контролю, підвищення прозорості закупівель, боротьба з шахрайством і цифрова трансформація не є ізольованими ініціативами, а формують єдину екосистему фінансової доброчесності. Таблиця узгоджує стратегічні ролі Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства Фінансів України, Рахункової палати України та Державної аудиторської служби України, пропонуючи дорожню карту, що одночасно підсилює бюджетну безпеку України і забезпечує відповідність главам 5, 24 та 32 переговорного дос'є з Європейського Союзу. Таким чином, документ є аналітичним компасом для законодавців і практиків, що визначає пріоритети інституційної конвергенції з європейською моделлю публічного фінансового управління.

Представлена таблиця систематизує основні стратегічні напрями та конкретні кроки, необхідні для інтеграції української системи державного фінансового контролю у правове та інституційне поле Європейського Союзу. Вона відображає узгодженість між рекомендаціями Європейської Комісії, експертних середовищ та національних ініціатив, а також визначає відповідальних суб'єктів і цільові інструменти змін. У комплексі ці заходи формують дорожню карту реформ, реалізація якої є передумовою для виконання зобов'язань України в рамках переговорної глави 32 «Фінансовий контроль» та забезпечення прозорого, підзвітнього й ефективного управління публічними фінансами в умовах повоєнної відбудови.

Ключові напрями гармонізації системи державного фінансового контролю України з вимогами Європейського Союзу

1. Незалежність і спроможність Рахункової палати		<i>Відповідальні органи: Верховна Рада, Рахункова палата, Мінфін</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Гарантувати політичну, адміністративну та фінансову автономію (захищений бюджет, незалежні процедури призначення й звільнення, власне планування аудитів)	Розширити мандат на аудит усіх публічних фінансів – державних фондів, місцевих бюджетів, держпідприємств, коштів ЄС	Запровадити обов'язкові парламентські слухання і систему відстеження виконання рекомендацій Палати	
2. Чітке розмежування зовнішнього та внутрішнього контролю		<i>Відповідальні органи: Кабмін, Мінфін, ДАСУ, Рахункова палата</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Закріпити законом: Рахункова палата – єдиний зовнішній аудит; Держаудитслужба – внутрішній держконтроль і закупівельний моніторинг	Встановити механізми координації (обмін планами, спільні наради) й заборонити дублювання перевірок, окрім спеціальних доручень уряду	Перевести ДАСУ від пост-ревізійної до превентивно-консультативної моделі, розробити «дорожню карту» з контролю публічних закупівель	
3. Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК)		<i>Відповідальні органи: Мінфін (CHU), усі головні розпорядники, ДАСУ</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Завершити нормативну базу PIFC: рамковий закон / оновлені постанови КМУ; зробити внутрішній аудит обов'язковим для всіх розпорядників	Інтегрувати внутрішній контроль у щоденну практику органів влади; підвищити персональну відповідальність керівників за систему контролю	Наростити кадрову спроможність і сертифікацію внутрішніх аудиторів; запустити вебпортал ДВФК та регулярне моніторинг-звітність	
4. Посилення контролю публічних закупівель		<i>Відповідальні органи: ДАСУ, Мінекономіки, АМКУ, правоохоронні органи</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Розробити та виконати «дорожню карту» розширення функцій ДАСУ щодо ризик-орієнтованого моніторингу в ProZorro; розбудувати IT-аналітику й збільшити штат аудиторів	Прибрати винятки із Закону «Про публічні закупівлі», повернутися до конкурентних процедур після воєнного стану	Налагодити співпрацю ДАСУ з АМКУ й правоохоронними органами для реагування на сумнівні тендери, особливо у відбудові	
5. Захист фінансових інтересів ЄС (PIF) та протидія шахрайству		<i>Відповідальні органи: ДАСУ, Мінфін, МВС, БЕБ, Офіс Генпрокурора</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Імплементувати acquis PIF: криміналізувати шахрайство з коштами ЄС, створити мережу AFCOS та чіткий механізм взаємодії з OLAF	Надати ДАСУ достатні повноваження й ресурси як національному контакт-пункту OLAF; створити спеціалізований підрозділ для розслідувань PIF-порушень	Підготуватися до потенційної участі в EPPO	
6. Цифровізація та відкритість фінконтролю		<i>Відповідальні органи: Мінфін (CHU), Рахункова палата, ДАСУ</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Розгорнути вебпортал PIFC та інтегрувати відкриті набори даних про аудити й закупівлі (OpenUA)	Впровадити data-mining-інструменти для добору об'єктів аудиту (Risk Scoring)	Поширити електронний документообіг і реєстри виконання рекомендацій аудитів	
7. Законодавче закріплення і стандартизація		<i>Відповідальні органи: Верховна Рада, Міністерство юстиції, Мінфін, Рахункова палата</i>	
Ключові кроки для гармонізації з нормами ЄС			
Прийняти новий комплексний закон про органи держфінконтролю, що замінить акт 1993 р. і відобразить розподіл повноважень між РП та ДАСУ	Ратифікувати Конвенцію ЄС про захист фінансових інтересів; гармонізувати Кримінальний кодекс	Імплементувати стандарти INTOSAI (ISSAI) для зовнішнього аудиту і стандарти ПА для внутрішнього аудиту; узгодити національну термінологію з європейською	

Виконання змін є критично важливим у контексті переговорів про вступ до Європейського Союзу. Впровадження і всебічний розвиток державного внутрішнього фінансового контролю є необхідною передумовою вступу України до Європейського Союзу і запорукою успіху у переговорах по главі 32 «Фінансовий контроль» [14]. Більше того, глава 32 – одна з базових в переговорах, адже вимоги щодо внутрішнього контролю впливають на ефективність роботи всього держапарату та перетинаються з іншими сферами переговорів. Україна вже продемонструвала прогрес (під час попереднього скринінгу у Брюсселі в жовтні 2024 р. українська сторона успішно презентувала напрацювання за цією главою).

Порівняння української системи державного фінансового контролю з країнами ЄС демонструє, що, попри різні історичні моделі, їм притаманний високий рівень інституційної незалежності, розвинені механізми парламентського контролю за виконанням рекомендацій та комплексну інтеграцію внутрішнього аудиту у процес бюджетного менеджменту. В Україні ж головними викликами залишаються: зміцнення незалежності Рахункової палати та унормування її відносин із парламентом і урядом; усунення конфлікту повноважень між зовнішнім та внутрішнім контролем шляхом чіткого законодавчого розмежування; імплементація стандартів PIFC і створення ефективної мережі внутрішнього аудиту; цифровізація та відкритість результатів контролю для громадськості.

Науковий дискурс поступово переходить від опису проблем до розроблення конкретних дорожніх карт євроінтеграційних реформ, що передбачають ухвалення нового профільного закону, впровадження IT-інструментів ризик-орієнтованого моніторингу закупівель та поглиблення співпраці з інституціями ЄС у сфері захисту фінансових інтересів Союзу. Гармонізація з європейськими стандартами вимагає комплексної перебудови системи держфінконтролю: від законів і інституцій до щоденних практик роботи аудиторів. Втілення окреслених змін підвищить прозорість і підзвітність управління публічними фінансами в Україні, що не лише відкриє шлях до членства в Європейському Союзі, а й безпосередньо сприятиме ефективнішому використанню ресурсів на благо громадян.

Висновки. Проведене дослідження демонструє, що системи державного фінансового контролю України та держав-членів Європейського Союзу зорієнтовані на досягнення спільної мети – забезпечення законності, прозорості та результативності управління публічними фінансами, проте відрізняються ступенем інституційної незалежності, рівнем уніфікації контрольних механізмів і збалансованістю зовнішнього та внутрішнього аудиту.

На основі порівняльного аналізу європейських моделей визначено критичні розбіжності у повноваженнях Рахункової палати України, дублюванні функцій Держаудитслужби, обмеженому охопленні місцевих бюджетів та недостатньо розвинутому середовищі внутрішнього контролю. Запропонований механізм адаптації, що охоплює інституційний, нормативний, функціонально-процесуальний і цифровий виміри, окреслює послідовну дорожню карту реформ, синхронізовану з вимогами глави 32 «Фінансовий контроль» переговорного дос'є Європейського Союзу.

Список використаної літератури:

1. *Борець Л.В.* Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю (аудиту) з урахуванням вимог Європейського Союзу / *Л.В. Борець* // Актуальні теоретичні та практичні проблеми наближення законодавства України до права Європейського Союзу : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : Кафедра, 2019. – С. 61–65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/46416>.
2. *Гавкалова Н.Л.* Роль державного фінансового контролю у забезпеченні економічної безпеки держави / *Н.Л. Гавкалова, М.Г. Табацький* // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. – 2023. – Вип. 2. – С. 13–23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf>.
3. *Гладченко Л.* Незалежний державний фінансовий контроль в Україні на шляху до євроінтеграції / *Л.Гладченко, Н.Сивульська, Є.Волковський* // Економіка та суспільство. – 2024. – № 66. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-66-96.
4. *Дікань Л.В.* Державний аудит : підручник / *Л.В. Дікань, О.В. Кожушко, Ю.О. Лядова.* – Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2016. – 412 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0043989.pdf>.
5. *Замкова І.* Вищі органи фінансового контролю у забезпеченні прозорості та підзвітності установ державного сектору країн ЄС / *І.Замкова, Н.Надточій* // *Modern Economics.* – 2023. – Т. 42, № 1. – С. 47–51. DOI: 10.31521/modecon.v42(2023)-07.
6. Звіт ЄС щодо України 2024: головні рекомендації Єврокомісії. Знизити рівень корупції / *Transparency International Ukraine* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ti-ukraine.org/news/zvit-pro-rozshyrennya-yes-shhodo-ukrayiny-2024-golovni-rekomendatsiyi-yevrokomisii/>
7. *Клубань М.В.* Державний фінансовий контроль в умовах євроінтеграції України / *М.В. Клубань* // *Ампаро.* – 2022. – Т. 1. – С. 132–137. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-19.
8. *Ключка О.В.* Світова практика організації державного фінансового контролю та можливість її адаптації в Україні / *О.В. Ключка, С.С. Ключка* // Актуальні проблеми економіки. – 2021. – № 6 (240). – С. 93–104. DOI: 10.32752/1993-6788-2021-1-240-93-104.

9. Лазарева Н. Міжнародна практика фінансового контролю / *Н.Лазарева* // National Law Journal: Theory and Practice. – 2015. – Вип. 6 (16). – С. 84–88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/84-88_40.pdf.
10. INTOSAI-P 1 – Лімська декларація : Принципи INTOSAI випущені Міжнародною організацією вищих органів аудиту (INTOSAI) у складі Системи професійних документів INTOSAI. – 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://rp.gov.ua/upload-files/About/Standards/INTOSAI_P1_ua.pdf.
11. Двосторонні зустрічі України та Європейської Комісії в рамках здійснення офіційного скринінгу. Розділ 32 «Фінансовий контроль» / Міністерство Фінансів України. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mof.gov.ua/uk/chapter_32_financial_control-790.
12. Організація внутрішнього аудиту в Україні: переваги та недоліки централізованого та децентралізованого підходів / EU4PFM [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eu4pfm.com.ua/interviews/orhanizatsiia-vnutrishnoho-audytu-v-ukraini-perevahy-ta-nedoliky-tsentralizovano-ho-ta-detsentralizovano-ho-pidkhodiv/?lang=uk>.
13. Посилення управлінської підзвітності на всіх рівнях державного сектору – стратегічна мета подальшого розвитку внутрішнього контролю та аудиту / EU4PFM [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eu4pfm.com.ua/news/posylennia-upravlinskoj-pidzvitnosti-na-vsikh-rivniakh-derzhavnoho-sektoru-stratehichna-meta-podalshoho-rozvytku-vnutrishnoho-kontroliu-ta-audytu/?lang=uk>.
14. Приведення сфери фінконтролю у відповідність до норм ЄС є однією з ключових передумов для євроінтеграції України / Міністерство фінансів України. – 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.mof.gov.ua/uk/news/privedennia_sferi_finkontroliu_u_vidpovidnist_do_norm_ies_ie_odnieiu_z_kliuchovikh_chovikh_peredumov_dlia_ievrointegratsii_ukraini_-_denis_uliutin-4836#:~:text=%C2%AB%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D1%8F%D0%BA%D0%B8%20%D0%B7%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D1%8F%D0%BC%20%D0%94%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%20%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE,%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%20%D0%BC%D0%B8%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8E%D1%94%D0%BC%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4.
15. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
16. Стратегія розвитку Державної аудиторської служби на період до 2024 року : Наказ Державної аудиторської служби України 05.01.2021 № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dasu.gov.ua/attachments/f8206386-8821-454e-ab1a-7af00f8ec5b9_%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_2024.pdf.
17. Швец К.А. Вищі органи фінансового контролю в країнах ЄС / *К.А. Швец* // Публічна політика і державне управління в умовах війни : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – ДНУ ім. В.Стуса, 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://jppasa.donnu.edu.ua/article/view/15750#:~:text=%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D1%94%20%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B4%27%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D1%8E%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%8E,%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83%2C%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8>.
18. *Bonollo E.* Measuring supreme audit institutions' outcomes: current literature and future insights / *E. Bonollo* // Public Money & Management. – 2019. – Vol. 39, № 7. – С. 468–477. DOI: 10.1080/09540962.2019.1583887.
19. European Court of Auditors (ECA) / European Union [Electronic resource]. – Access mode : https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-court-auditors-eca_en.
20. Manual for compliance audit, performance audit and fiscal policy audit : Audit and monitoring manual of the National Audit Office of Finland. – 2020 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/01/Manual-for-compliance-audit-performance-audit-and-fiscal-policy-audit-NAOF.pdf>.
21. Mission & Establishment / European Central Bank [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.esrb.europa.eu/about/background/html/index.en.html>.
22. Public Audit in the European Union : Publications Office of the EU. – 2024 [Electronic resource]. – Access mode : <https://op.europa.eu/webpub/eca/book-state-audit/en/>.
23. *Trincu-Dragusin C.-P.* The External Public Audit in the Member States of the European Union: Between Standard Typology and Diversity / *C.-P. Trincu-Dragusin, A. Stefanescu* // Audit Financiar. – 2020. – Vol. 18, № 159. – С. 555–567. DOI: 10.20869/auditf/2020/159/019.
24. Ukraine 2024 Report. Commission Staff Working Document / European Commission. – Brussels, 2024 [Electronic resource]. – Access mode : https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf#:~:text=%5BPDF%5D%20Ukraine%202024%20Report%20,Ukraine%20made%20limited%20progress.

References:

- Borets, L.V. (2019), «Rozvytok derzhavnogo vnutrishnogo finansovoho kontroliu (audytu) z urakhuvanniam vymoh Yevropeiskoho Soiuzu», *Aktualni teoretychni ta praktychni problemy nablyzhennia zakonodavstva Ukrainy do prava Yevropeiskoho soiuzu*, zb. materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kafedra, Kyiv, pp. 61–65, [Online], available at: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/46416>
- Havkalova, N.L. and Tabatskyi, M.H. (2023), «Rol derzhavnogo finansovoho kontroliu u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky derzhavy», *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriya. Derzhavne upravlinnia*, Issue 2, pp. 13–23, [Online], available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19336/1/GavkalovaTabatskyi.pdf>
- Hladchenko, L., Syvulska, N. and Volkovskiy, Ye. (2024), «Nezalezhnii derzhavnyi finansovyi kontrol v Ukraini na shliakhu do yevrointehratsii», *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 66, doi: 10.32782/2524-0072/2024-66-96.
- Dikan, L.V., Kozhushko, O.V. and Liadova, Yu.O. (2016), *Derzhavnyi audyt*, pidruchnyk, KhNEU im. S.Kuznetsia, Kharkiv, 412 p., [Online], available at: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0043989.pdf>
- Zamkova, I. and Nadochii, N. (2023), «Vyshchi orhany finansovoho kontroliu u zabezpechenni prozorosti ta pidzvitnosti ustanov derzhavnogo sektoru krain YeS», *Modern Economic*, Vol. 42, No. 1, pp. 47–51, doi: 10.31521/modecon.v42(2023)-07.
- Transparency International Ukraine (2024), *Zvit YeS shchodo Ukrainy 2024: holovni rekomendatsii Yevrokomisii. Znyzty riven koruptsii*, [Online], available at: <https://ti-ukraine.org/news/zvit-pro-rozshyrennya-yes-shhodo-ukrayiny-2024-golovni-rekomendatsiyi-yevrokomisii/>
- Kluban, M.V. (2022), «Derzhavnyi finansovyi kontrol v umovakh yevrointehratsii Ukrainy», *Amparo*, Vol. 1, pp. 132–137, doi: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-19.
- Kliuchka, O.V. and Kliuchka, S.S. (2021), «Svitova praktyka orhanizatsii derzhavnogo finansovoho kontroliu ta mozhlyvist yii adaptatsii v Ukraini», *Aktualni problemy ekonomiky*, No. 6 (240), pp. 93–104, doi: 10.32752/1993-6788-2021-1-240-93-104.
- Lazarieva, N. (2015), «Mizhnarodna praktyka finansovoho kontroliu», *National Law Journal: Theory and Practice*, Issue 6 (16), pp. 84–88, [Online], available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/84-88_40.pdf
- INTOSAI-P 1 – *Limska deklaratsiia* (2019), Pryntsypy INTOSAI vypushcheni Mizhnarodnoiu orhanizatsiieiu vyshchychk orhaniv audytu (INTOSAI) u skladi Systemy profesiinykh dokumentiv INTOSAI, [Online], available at: https://rp.gov.ua/upload-files/About/Standards/INTOSAI_P1_ua.pdf
- Ministerstvo Finansiv Ukrainy (2024), *Dvostoronnii zustrichi Ukrainy ta Yevropeiskoi Komisii v ramkakh zdiisnennia ofitsiinoho skryninhu. Rozdil 32 «Finansovyi kontrol»*, [Online], available at: https://mof.gov.ua/uk/chapter_32_financial_control-790
- «Orhanizatsiia vnutrishnogo audytu v Ukraini: perevahy ta nedoliky tsentralizovanoho ta detsentralizovanoho pidkhodiv», *EU4PFM*, [Online], available at: <https://eu4pfm.com.ua/interviews/orhanizatsiia-vnutrishnogo-audytu-v-ukraini-perevahy-ta-nedoliky-tsentralizovanoho-ta-detsentralizovanoho-pidkhodiv/?lang=uk>
- «Posylennia upravlinskoii pidzvitnosti na vsikh rivniakh derzhavnogo sektoru – stratehichna meta podalshoho rozvytku vnutrishnogo kontroliu ta audytu», *EU4PFM*, [Online], available at: <https://eu4pfm.com.ua/news/posylennia-upravlinskoii-pidzvitnosti-na-vsikh-rivniakh-derzhavnogo-sektoru-stratehichna-meta-podalshoho-rozvytku-vnutrishnogo-kontroliu-ta-audytu/?lang=uk>
- Ministerstvo finansiv Ukrainy (2024), «Pryvedennia sfery finkontroliu u vidpovidnist do norm YeS ye odniieiu z kliuchovykh peredumov dlia yevrointehratsii Ukrainy», [Online], available at: https://www.mof.gov.ua/uk/news/privedennia_sferi_finkontroliu_u_vidpovidnist_do_norm_ies_ie_odniieiu_z_kliuchovykh_peredumov_dlia_ievrointegratsii_ukraini_-_denis_uliutin-4836#:~:text=%C2%AB%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D1%8F%D0%BA%D0%B8%20%D0%B7%D1%83%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%BB%D1%8F%D0%BC%20%D0%94%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%20%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%86%D1%97%D0%97%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE,%D0%97%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%20%D0%BC%D0%B8%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8E%D1%94%D0%BC%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4
- Verkhovna Rada Ukrainy (2015), *Pro Rakhunkovu palatu*, Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. No. 576-VIII, [Online], available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
- Derzhavna audytorska sluzhba Ukrainy (2021), *Stratehiia rozvytku Derzhavnoi audytorskoii sluzhby na period do 2024 roku*, Nakaz 05.01.2021 No. 2, [Online], available at: https://dasu.gov.ua/attachments/f8206386-8821-454e-ab1a-7af00f8ec5b9_%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F_2024.pdf
- Shvets, K.A. (2024), «Vyshchi orhany finansovoho kontroliu v krainakh YeS», *Publichna polityka i derzhavne upravlinnia v umovakh viiny*, materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, DNU im. V.Stusa, [Online], available at: <https://jppasa.donnu.edu.ua/article/view/15750#:~:text=%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%20%D1%94%20%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B4%27%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D1%8E%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%8E,%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83%2C%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8>

18. Bonollo, E. (2019), «Measuring supreme audit institutions' outcomes: current literature and future insights», *Public Money & Management*, Vol. 39, No. 7, pp. 468-477, doi: 10.1080/09540962.2019.1583887.
19. European Union, *European Court of Auditors (ECA)*, [Online], available at: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-court-auditors-eca_en
20. *Manual for compliance audit, performance audit and fiscal policy audit*, Audit and monitoring manual of the National Audit Office of Finland (2020), [Online], available at: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/01/Manual-for-compliance-audit-performance-audit-and-fiscal-policy-audit-NAOF.pdf>
21. European Central Bank, «Mission & Establishment», [Online], available at: <https://www.esrb.europa.eu/about/background/html/index.en.html>
22. *Public Audit in the European Union*, Publications Office of the EU (2024), [Online], available at: <https://op.europa.eu/webpub/eca/book-state-audit/en/>
23. Trincu-Dragusin, C.-P. and Stefanescu, A. (2020), «The External Public Audit in the Member States of the European Union: Between Standard Typology and Diversity», *Audit Financiar*, Vol. 18, No. 159, pp. 555–567, doi: 10.20869/auditf/2020/159/019.
24. European Commission (2024), *Ukraine 2024 Report. Commission Staff Working Document*, Brussels, [Online], available at: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf#:~:text=%5BPDF%5D%20Ukraine%202024%20Report%20,Ukraine%20made%20limited%20progress

Левницький Ярослав Юрійович – аспірант Державного університету «Житомирська політехніка».
<https://orcid.org/0009-0007-6370-7950>.

Наукові інтереси:

- питання функціонування системи державного фінансового контролю;
- роль державного фінансового контролю в системі забезпечення економічної безпеки держави.

Levytskyi Ya. Yu.

Mechanism of adaptation of the state financial control system of Ukraine to the requirements of the European Union

The countries of the European Union are distinguished by deeply rooted systems of state financial control, whose historical formation took place under the influence of national legal traditions. Despite this, they are united by the fundamental principles of openness, responsibility and control autonomy. The purpose of the article is to study the mechanism of adaptation of the state financial control system of Ukraine to the requirements of the European Union.

During the research, it was established that in the countries of the European Union there are different organizational and legal models of supreme financial control bodies, which can be conditionally divided into two main models: parliamentary (audit) model, judicial (continental) model.

The author established that despite national characteristics, the financial control systems of Ukraine and the countries of the European Union are united by the guarantee of proper management of state funds, their lawful and effective use for the benefit of society. It is established that both in Ukraine and in the EU, financial control is a key function of the state apparatus, aimed at ensuring the efficiency and transparency of the budget process. Based on the analysis of European documents and recommendations, the author identified key changes necessary to harmonize the Ukrainian system of financial control with European standards. The key reforms required by the European Commission documents and expert recommendations are illustrated. The steps outlined by the author reflect who is responsible for their implementation and what sources specific requirements refer to. He provides a seven-level matrix of reforms that integrate the Ukrainian system of state financial control into the regulatory and institutional framework of the European Union in the following areas: independence and capacity of the Accounting Chamber, a clear distinction between external and internal control, development of state internal financial control (PIFC), and strengthening control over public procurement, protection of the EU's financial interests (PIF) and combating fraud, digitalization and openness of financial control, legislative consolidation and standardization.

Keywords: state financial control; European Union; harmonization; European integration; EU standards; institutional reforms.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2025.